

Please note! This is a self-archived version of the original article.

Huom! Tämä on rinnakkaistallenne.

To cite this Article / Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Granlund, J. & Hakala, E. (2024) Kielisopimus työharjoittelun tukena. TAMK-konferenssi – TAMK Conference 2024. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja, s. 95-99.

URL: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7592-00-7>

Johanna Granlund, pedagogiset ratkaisut ja kulttuuri, Tampereen ammattikorkeakoulu

Ella Hakala, pedagogiset ratkaisut ja kulttuuri, Tampereen ammattikorkeakoulu
Asiasanat: kielisopimus, työharjoittelu

KIELISOPIMUS TYÖ- HARJOITTELUN TUKENA

Englanninkielisissä koulutusohjelmissä opiskelee työvoimaa tulevaisuuden suomalaisille työmarkkinoille, joilla tarvitaan osaamista tulevaisuudessa myös muualta kuin kotimaasta. Työllistymiseen ei kuitenkaan riitä vain vahva ammattiosaaminen, vaan tarvitaan myös kielitaitoa. Kielitaito on kotoutumisen ja yhteiskuntaan integroitumisen keskeisin tekijä.

Artikkelissa käytetyt lainaukset on kerätty TAMKin kansainvälisille opiskelijoille tehdyistä haastatteluista.

TAMKissa opiskelijat aloittavat suomen kielen opinnot suomen kielen kursseilla, mikä onkin välttämätöntä kielitaidon hankkimiselle. Pelkästään luokkahuoneessa hankittu kielitaito ei kuitenkaan riitä, vaan kieltä on päästävä käyttämään myös muissa ympäristöissä.

Finnish in the classroom is like the foundation for the Finnish in the workplace – learning Finnish in the workplace is better. Like when I went to my training en ymmärrä paljon suomea, mutta in that training place I learned new things and I developed my confidence in speaking Finnish.

Ammattikorkeakouluopinnoissa luonteva tilaisuus kielen oppimiselle muualla kuin luokkahuoneessa tarjoutuu työharjoittelussa. Ei kuitenkaan voida olettaa, että opiskelija oppii kielen kuin itsekseen, kun hänet heitetään keskelle suomenkielistä työympäristöä, vaan oppiakseen hän tarvitsee kielitietoista ohjausta. Se taas vaatii keskustelua kielestä ja kielitaitoon liittyvistä toimintatavoista työpaikalla.

TAMKissa työkaluna tähän on käytetty **kielisopimusta**, jonka avulla kielitaidon kehittymisen tavoite tehdään näkyväksi.

Kielisopimusta lähdettiin kehittämään TAMKin englanninkielisen sairaanhoitajakoulutuksen opiskelijoiden harjoittelun tueksi vuonna 2020 Korkeakoulu: Kohti korkeakoulua -hankkeen yhteydessä. Kehittämisen pohjalla olivat aiemmassa Urareitti-hankkeessa tehdyt huomiot, joiden mukaan kielitietoisuuden lisääminen työyhteisössä tukee maahan muuttaneen työntekijän kielenoppimista työssä. TOKASA-koulutusprojektin myötä kielisopimus on vakiintunut osaksi suomea toisena kielenään puhuvien työharjoittelua. TOKASA-koulutuksessa sairaanhoitajaopiskelija aloittaa opintonsa englannin kielellä, ja vähitellen opintojen edetessä suomen kielen osuutta opetuksessa kasvatetaan. Kyse on siis toiminnallisesti kaksikielisestä koulutuksesta.

Miksi kielisopimus?

Alun perin ajatuksen kielisopimuksesta ovat tuoneet esiin kielentutkijat Søren W. Eskildsen ja Guðrún Theodórsdóttir (2017, 146). He ovat kuvanneet islantia opiskelevan Annan ja hot dog -tiskin työntekijän välistä vuorovaikutustilannetta, jossa asiakaspalvelutilanne muuttuu kielenoppijan aloitteesta oppimistilanteeksi. Anna kysyy asiakaspalvelijalta, voisivatko he puhua islantia, jolloin osapuolten välille syntyy kielisopimus. Sen avulla Anna tekee näkyväksi roolinsa kielenoppijana, kun taas asiakaspalvelijasta tulee kielen asiantuntija. (Eskildsen & Theodórsdóttir 2017.) Kielisopimus on pohjimmiltaan hyvin yksinkertainen tapa luoda tila kielenoppimiselle luokan ulkopuolisissa ympäristöissä. Eskildsenin ja Theodórsdóttirin esimerkissä kielisopimus tehdään käytännössä yhdellä lauseella, kun kyseessä on melko nopeasti ohimenevä tilanne.

Työharjoittelun yhteydessä on syytä käyttää kielisopimukseen enemmän aikaa, ja se voidaan tehdä perinteisen sopimuksen muotoon paperille. Kielisopimus on hyvin vapaasti sovellettavissa, eli se muotoutuu joustavasti jokaisen kielenoppijan tarpeisiin. Kovin tarkan valmiin sopimus pohjan laatiminen ei siksi ole järkevää.

Kielisopimus mahdollistaa sekä harjoittelijan että ohjaajan yhteisen ymmärryksen siitä, millainen tuki ja ohjaus ovat tarpeen harjoittelijan kielitaidon parantamiseksi. Kielisopimuksessa voidaan sopia

esimerkiksi siitä, korjataanko harjoittelijan puhe- tai kirjoitusvirheitä, huomautetaanko väärinkäsityksistä, käytetäänkö englantia tukena tietyissä tilanteissa ja käydäänkö kahvitaukojen keskustelut suomeksi vai englanniksi. Kielisopimuksessa voidaan myös avata opiskelijan kielenosaamisen tasoa, jolloin harjoittelupaikan odotukset opiskelijan kielenosaamista kohtaan ovat realistiset.

Joo, joo, kirjoitan kielisopimus ja sanon, mitä mä haluun oppii, sanon mikä on mun leveli, mitä minä osaan tehdä. Ja se oli hyvä, että se oli paperi, missä se on kirjoitettu, mitä minä osaan, mitä minä en osaa, mitä minä teen, kun en ymmärrä.

Kun sopimukseen kirjattavat asiat ovat tarpeeksi konkreettisia, niihin on helpompi tarttua ja niitä voidaan esimerkiksi harjoitella etukäteen. Jos opiskelija on kielipolullaan alkuvaiheessa, voidaan sopia esimerkiksi siitä, että tervehditään aina suomeksi ja kysytään kuulumisia. Kahvitauolla voidaan käyttää suomea ja puhua arkisista asioista, joihin ei tarvita vaikeaa ammattisanastoa. Toisaalta juuri ammattisanaston harjoittelu voidaan ottaa tavoitteeksi, jolloin voidaan vaikkapa listata sanoja, joiden käyttöä yhdessä harjoitellaan. Vaikka kielisopimus tehtäisiin paperille harjoittelun alussa, voi yksittäisiä sopimuksia tehdä Annan tapaan myös vaikka harjoittelupaikan kahvilassa.

Kielisopimuksen ansiosta kielenoppimisen tavoitteet tuodaan esiin ja asetetaan samalle viivalle sairaanhoitajan ammatillisten tavoitteiden kanssa. Tämä auttaa sekä harjoittelijaa että työyhteisöä hahmottamaan, kuinka kieli ja ammatillinen osaaminen ovat yhteydessä toisiinsa, ja kuinka molempien kehittäminen on olennainen osa ammatillista kehitystä.

It's very useful. It gives you something to reflect on. Like if you are improving or if you need to put some more effort to language.

Suomalaisessa työkuulttuurissa toisen virheistä huomauttaminen koetaan hyvin kiusalliseksi. Ymmärtämisongelmat voivat myös pelottaa vieraskielistä työntekijää, jos hän kokee oman ammatillisen osaamisensa olevan arvioinnin kohteena puutteellisen kielitaidon vuoksi. Tällöin harjoittelija saattaa väittää ymmärtäneensä annetut ohjeet, vaikka

ei olisikaan ymmärtänyt. Virheen tekeminen ja sen myöntäminen on aina riski, joka vaatii reflektion kykyä ja vahvaa itseluottamusta.

On kuitenkin tärkeää huomata, että kielisopimus ei saa jäädä yksinomaan opiskelijan itselleen asettamien kielenoppimisen tavoitteiden listaksi. Nimensä mukaisesti kielisopimus on sopimus, jolla luonnollisesti on vähintään kaksi osapuolta: harjoittelija ja harjoittelupaikka. Kielisopimuksen laatimiseen tulee siis osallistaa myös työyhteisö: siinä sovitaan sekä siitä, millaista tukea harjoittelija toivoo työyhteisöltä, että siitä, millaista tukea työyhteisö on valmis antamaan. Myös työyhteisön tulee olla valmis joustamaan ja kehittymään.

Kaikki apu, koska they know I'm Kenian, they know I'm student so they help a lot. They speak slowly, hitaasti, sitten they repeat and they are patient with me. So they help a lot.

Lopuksi

On tärkeää, että ajatus kielisopimuksesta on opiskelijalle tuttu ennen työharjoitteluun menoa. Jos näin ei ole, on vaarana, että sopimus jää vain yhdeksi paperiksi, joka täytetään ennen harjoittelua. On myös mietittävä, millä kielellä kielisopimus kirjoitetaan. Oman kielitaidon ja oppimisen arviointi vaativat itsessään vahvaa kielitaitoa. Voi siis olla järkevää, että varsinkin suomen kielen vasta-alkajan kielisopimus kirjoitetaan ensisijaisesti englanniksi ja käännetään sitten yhdessä harjoitteluvastaavan ja s2-opettajan kanssa keskustellen suomeksi.

On hyvä muistaa, että kielisopimus on yksi työkalu muiden toimien joukossa, joilla työyhteisöä ja kielenoppijaa voidaan tukea kielitietoisemman ilmapiirin aikaansaamiseksi. Monikielistyvien työpaikkojen ilmapiirin tulee olla kielenoppimiselle suotuisa. Täydellistä kielitaitoa ei pidä eikä saa vaatia.

They should give opportunities to people who don't speak Finnish 'cause we have been told very many times that if you don't have the Finnish level you can not be accepted to this job. So they should be patient with people who don't speak Finnish 'cause to gain a language you have to speak it, you have to hear it.

Lähteet

Eskildsen, S. W. & Theodórsdóttir, G. 2017. Constructing L2 Learning Spaces: Ways to Achieve Learning Inside and Outside the Classroom. *Applied linguistics* 38 (2), 143–164.